

special voer: tijd & kwaliteit

Steeds grotere maaiers, schudders en harken om tijd te kunnen besparen. Het werkproces op het land lijkt geen kwaliteitsverlies te lijden door het gebruik van deze reuzen. Pas bij de kuil ontstaat het eerste knelpunt.

Uitbreiding van het bedrijf brengt meer arbeid met zich mee, waarbij in veel situaties het aantal arbeidskrachten gelijk blijft. Een efficiëntere manier van werken is gewenst. Volgens Herman Krebbers, adviseur mechanisatie bij DLV Loonwerk en Mechanisatie, vergeten te veel veehouders bij bedrijfsuitbreiding de capaciteitsaanpassing van de werktuigen. 'In verhouding neemt de hoeveelheid werk per arbeidskracht toe bij aankoop van grond of quotum. In sommige gevallen heeft dit tot gevolg dat het grasmaaien een ochtend in beslag neemt en dat daarna pas geschud kan worden', vertelt Krebbers. 'Bij goed drogend weer is de bovenlaag van het gras dan zo snel gedroogd dat bij het schudden het brokkelverlies toeneemt. Vooral bij gras-klavermengculturen leidt dit tot kwaliteitsverlies.' Aan de hand van dit voorbeeld geeft Krebbers aan hoe belangrijk het is om over voldoende capaciteit te beschikken. Voor de arbeidstijd bij het maaien hanteert hij de volgende vuistregel: een hectare per uur, per meter werkbreedte. Als voorbeeld noemt hij een bedrijf dat voor de eerste snede vijftien hectare van zijn grasland wil maaien. Wanneer gewerkt wordt met een maaier van 2,80 meter breed, dan is dit volgens de vuistregel te vergelijken met 2,8 hectare per uur. Vijftien hectare maaien neemt dan ongeveer 5,5 uur in beslag. Als één persoon zowel het maaien als het schudden voor zijn rekening neemt dan moet hij eigenlijk het maaien onderbreken om de eerst gemaaide hectaren op tijd te kunnen schudden. Het gebruik van grotere machines levert tijdswinst op, maar in verband met de kosten is aanschaf hiervan niet voor alle bedrijven weggelegd. Het inschakelen van de loonwerker kan uitkomst bieden. Krebbers: 'Grotere bedrijven schakelen voor het maaien steeds vaker de loonwerker in, vooral voor de eerste snede. Het aantal loonwerkers neemt af, maar degenen die overblijven investeren in capaciteit. Als een loonbedrijf met een triple-maaier komt van negen meter breed, dan heeft hij in een uur tijd tussen de zeven en negen hectare gemaaid. Daar kun je als veehouder niet tegenop.' Volgens Jan Roelofs, productspecialist bij Mechatrac zal het voor de meeste bedrijven puur economisch gezien aantrekkelijker zijn om de loonwerker in te zetten. 'Het aantal veehouderijbedrijven wordt kleiner, maar het landbouwareaal blijft nagenoeg gelijk. Om snel te kunnen werken en grote investeringen in machines te voorkomen is de loonwerker vaak een uitkomst', vertelt Roelofs. 'Het nadeel van de loonwerker is dat hij vaak niet zo flexibel is. Goede afspraken maken blijft dan belangrijk.'

Groot, groter, grootst

Tijdens de Landbouw-RAI waren de steeds grotere machines het gesprek van de dag. De vraag rijst wanneer de maximum werkbreedte bereikt is. Volgens

Grote regionale verschillen tussen gebruik van hakselaar of opraapwagen

In 2000 werd ongeveer 88 procent van het gemaaid gras gebruikt om in te kuilen volgens gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in Voorburg. Meer dan de helft van het gras werd met behulp van een opraapwagen ingekuild, dertig procent met een hakselaar (tabel 1). Een vergelijking van 1997 met 2000 laat een verschuiving van het inkuielen met de opraapwagen richting de hakselaar zien. Opvallend zijn de grote regionale verschillen in de wijze van graswinning. 'In de gebieden

waar veel snijmaïs verbouwd wordt, hakselen de veehouders ook veel gras. In deze regio's zijn hakselaars beschikbaar die zowel voor maïs als voor gras gebruikt worden', verklaart Nelet Kuipers, projectleider fysieke productie bij het CBS. Het westelijk weidegebied onderscheidt zich nadrukkelijk van de rest door driekwart van het ingekuilde gras met de opraapwagen binnen te halen, door minimaal gebruik te maken van de hakselaar en door de meeste ronde balen te produceren.

Tabel 1 – Gegevens over ruwvoerwinning 2000. () = gegevens 1997, methoden van gras inkuielen in percentage van totale gemaaide oppervlakte (bron: Centraal Bureau voor de Statistiek)

inkuilmethode	noordelijk weidegebied	oostelijk en centraal weidegebied	westelijk veehouderijgebied	zuidelijk weidegebied	overig Nederland	Nederland totaal
opraapwagen	68 (69)	49 (57)	75 (72)	25 (43)	42 (65)	55 (62)
hakselaar	16 (12)	38 (30)	7 (14)	67 (49)	37 (21)	30 (23)
grootpakpers, ronde balen	7 (12)	8 (8)	11 (11)	3 (3)	8 (8)	8 (9)
grootpakpers, vierkante balen	8 (8)	4 (1)	7 (3)	5 (5)	12 (7)	7 (5)
overig	0 (0)	0 (4)	0 (0)	0 (1)	0 (0)	0 (1)

Iljan Schouten, werkzaam bij Kverneland, kunnen de machines uit technisch oogpunt nog groter gemaakt worden, maar de markt moet hier wel behoefte aan hebben. 'Ik durf wel een schudder van twintig meter breed te maken. Technisch gezien kan dat. De werkzaamheid zal in dat geval de beperkende factor worden', aldus Schouten. 'Onze schudders hebben nu een maximale werkbreedte van elf meter en op korte termijn wordt dit nog uitgebreid. Daarmee bedienen we meer de loonwerksector dan de veehouders. Bij veehouders is de belangstelling voor schudders van 8,30 en 9 meter het grootst.' De business unit manager grasland Van Lely, Norbert van Hemert, deelt zijn mening: 'Voor veehouders is een maximum van negen meter het meest interessant. Die schudders zijn er in een getrokken uitvoering waardoor de investering in een zwaardere trekker achterwege kan blijven. Voor het schudden zelf heeft een trekker immers niet veel capaciteit nodig.'

Kuil voldoende vastrijden

Het maaien van de eerste snede blijft voor veel veehouders toch een activiteit die ze niet graag aan een ander overdragen. In het voorjaar genieten ze volop van de geur van het gemaaid gras. 'Veehouders die de eerste snede zelf willen maaien en schudden behalen veel voordeel door het gras te kneuzen en breed af te leg-

gen. Dit scheelt een werkgang schudden. Door niet te veel in één keer te maaien kan de veehouder op tijd beginnen te schudden en heeft de kwaliteit niets te lijden', vertelt DLV-adviseur Krebbers. Capaciteitstoename geeft vaak tijdswinst en meestal geen kwaliteitsverlies, totdat het gras daadwerkelijk de kuil in moet. 'De snelle manier van werken heeft steeds vaker tot gevolg dat de kuil onvoldoende aangerezen wordt. De lading gras die op de kuil wordt gereden wordt steeds groter en het aantal vrachten volgt elkaar sneller op. Hierdoor blijft te veel lucht in de kuil zitten wat nadelig is voor een goede conservering. Het knelpunt bij snel inkuielen zit dus bij de kuil', aldus Krebbers. Een oplossing voor dit probleem kan hij niet geven. 'Misschien twee kuilen maken of een bredere kuil, zodat er met twee machines aangerezen kan worden. Deze mogelijkheden kunnen alleen weer een ander probleem tot gevolg hebben; de voersnelheid.' Krebbers geeft aan dat elke veehouder voor zijn situatie een geschikte oplossing moet vinden: 'Zelfinkuielen zodat er meer tijd aan het aanrijden besteed kan worden is ook een optie. Sommige veehouders kiezen ervoor om samen met de buurman grotere machines te kopen en elkaar te helpen bij het inkuielen. Goede afspraken maken is dan nog belangrijker dan iets afspreken met de loonwerker.'

Christel van Raay

Herman Krebbers: 'Sneller werken op het land levert knelpunt op bij de kuil'

Aanpassing capaciteit